

Korruptiontorjunnan ja ihmisoikeuksien toimenpideohjelma 2025

**RANTA
SALMI**

rantasalmi.fi

Sisällys

Ohjelma sisältö.....	3
Korruptiontorjunnan riskialueet	4
Ihmisoikeuksien kunnioittaminen	
kunnan toiminnassa	4
Kypsyysmalli ja tavoitteet.....	5
Käytännön toimintaohjeet.....	6
Toimeenpano ja seuranta	7
 Liite 1: Arviointi ja raportointipohja.....	8
 Yhteenveto toimintakertomusta varten	15

Ohjelman sisältö

Toimenpideohjelma määrittää kunnan periaatteet ja käytännöt kattaen korruptiontorjunnan ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen. Ohjelma koskee kaikkia kunnan luottamushenkilöitä, viranhaltijoita ja työntekijöitä.

Ohjelma on valmisteltu yhteistyössä kunnan eri toimialojen kanssa. Valmistelussa on huomioitu sekä viranhaltijoiden että luottamushenkilöiden näkökulmat. Ohjelma perustuu voimassa olevaan lainsäädäntöön ja kunnan hallintosääntöön.

Korruptiontorjunnan riskialueet

Tunnistettut korruptiontorjunnan keskeiset riskialueet:

- Päätöksentekoprosessi
- Maankäyttö ja rakentaminen
- Julkiset hankinnat
- Valintaprosessit
- Yhteistyö ja avustukset

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen kunnan toiminnassa

Periaate: Rantasalmen kunta kunnioittaa perus- ja ihmisoikeuksia kaikessa toiminnassaan ja varmistaa yhdenvertaisen kohtelun kaikille kuntalaisille.

KESKEISET OSA-ALUEET:

Yhdenvertaisuus	Syrjinnän ehkäisy palveluissa ja päätöksenteossa
Saavutettavuus	Palveluiden esteettömyys ja monikielisyys tarpeen mukaan
Yksityisyys	Henkilötietojen suoja ja tietoturva
Osallisuus	Kuntalaisten kuuleminen ja vaikuttamismahdollisuudet

Ihmisoikeusriskit palvelutuotannossa:

- Syrjintä palveluiden saannissa tai laadussa
- Esteettömyyden puutteet fyysisessä tai digitaalisessa ympäristössä
- Henkilötietojen käsittelyn puutteet
- Kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien rajoittuminen

Kypsyysmalli ja tavoitteet

Ohjelma määrittää hyvän hallinnon tason arvioinnin viisiportaisella kypsyysmallilla:

Taso 1: Perusvelvoitteet

- Lakisääteiset velvoitteet täytetään
- Perusohjeistukset ovat olemassa

Taso 2: Systematisoitu lähestymistapa

- Riskialueet tunnistettu
- Käytännön ohjeet määriteltä

Taso 3: Aktiivinen kehitystyö

- Säännöllinen seuranta ja arviointi
- Henkilöstön koulutus

Taso 4: Integroitu hyvän hallinnon kokonaisuus

(Tavoitetaso 2026)

- Korruptiontorjunta ja ihmisoikeudet integroitu johtamiseen
- Pro aktiivinen riskinhallinta
- Sidosryhmien osallistaminen

Taso 5: Jatkuva parantaminen ja innovointi

- Vertaisoppiminen ja parhaiden käytäntöjen jakaminen
- Innovatiiviset ratkaisut hyvän hallinnon edistämässä

Käytännön toimintaohjeet

EPÄILYTILANTEIDEN KÄSITTELY:

Korruptioepäilyt:

Ilmoitus esihenkilölle tai
kunnanjohtajalle

Ihmisoikeusloukkausepäilyt:

Ilmoitus esihenkilölle tai
hallintojohtajalle

ENNALTAEHKÄISY:

- Säännölliset riskiarvioinnit
- Henkilöstön ohjeistus ja koulutus
- Prosessien läpinäkyvyys ja dokumentointi

Toimeenpano ja seuranta

Toteutuksen periaatteet

- Ohjelma toteutetaan osana normaalia toimintaa
- Hyödynnetään olemassa olevia prosesseja ja rakenteita
- Ei vaadita erillisiä lisäresursseja
- Ohjelma tarkistetaan vuosittain toimintakertomuksen yhteydessä ja päivitetään tarpeen mukaan.

Seurannan integrointi

Kunnan toimintakertomuksessa raportoidaan vuosittain:

- Korruptiontorjunnan tila ja kehityskohteet
- Ihmisoikeuksien toteutuminen kunnan toiminnassa
- Kypsyystason arviointi molemmilla osa-alueilla (liite 1)
- Tunnistettut riskit ja niiden hallinta
- Toteutetut kehittämistoimenpiteet

Vastuut

Kunnanhallitus	Ohjelman hyväksyminen ja seuranta
Kunnanjohtaja	Toimeenpanon koordinointi ja vastuu
Hallintojohtaja	Käytännön toteutuksen tuki ja koordinointi
Johtoryhmä	Ohjelman käytännön toteuttaminen
Henkilöstö	Ohjelman noudattaminen omassa työssään
Tilintarkastaja	Ohjelman toteutumisen ulkoinen arviointi

KORRUPTIONTORJUNTA

Toteutetut toimenpiteet

- ☒ Sidonnaisuusilmoitukset päivitetty
- ☒ Esteellisyysohjeistus annettu uusille luottamushenkilöille työntekijöille
- ☒ Riskialueet tarkistettu osana vuosisuunnittelua
- ☒ Hallintosääntö määrittää päätöksentekoprosessit

Havaitut kehittämiskohteet:

Hankintojen dokumentointikäytännöissä on vaihtelua – ohjeistusta tarkennetaan ja yhtenäistetään.

Esteellisyyskäytäntöjen kertaaminen otetaan osaksi luottamushenkilöiden vuosittaista perehdytystä.

Toimenpiteet vuodelle 2026

Korruption torjunta: Hankintaohjeen Kehityskeskustelucanvasperehdytys, sidonnaisuusilmoitusten vuositarkistuksen vakiinnuttaminen.

Ihmisoikeuksien edistäminen: Digitaalisten palveluiden saavutettavuuden arviointi ja korjaukset, kuntalaisten osallistumiskanavien monipuolistaminen (erityisesti ei-digitaaliset kanavat), henkilötietojen käsittelykäytäntöjen kertaus henkilöstölle.

IHMISOIKEUKSIEN TOTEUTUMINEN

Toteutetut toimenpiteet

Yhdenvertaisuus

- ☒ Yhdenvertaisuussuunnitelma päivitetty/tarkistettu
- ☒ Ilmoitettuja syrjintäepäilyjä käsitelty: 0 kpl

Saavutettavuus

- ☒ Saavutettavuusseloste päivitetty/tarkistettu
- ☒ Esteettömyysparannuksia toteutettu
- ☒ Monikielisiä palveluita tarjottu: 1 kielellä

Yksityisyydensuoja

- ☒ Tietosuojakoulutusta järjestetty henkilöstölle ja luottamushenkilöille
- ☒ Tietoturvapoikkeamia: 0 kpl (käsitelty asianmukaisesti)
- ☒ Henkilötietojen käsittelykäytäntöjä päivitetty

Osallisuus

- ☒ Kuntalaisten kuulemistilaisuuksia järjestetty: 10 kpl
- ☒ Verkko-osallistumisen mahdollisuuksia kehitetty
- ☒ Nuorten osallisuutta tuettu: Strategiaprosessissa, nuorten kuulemistilaisuus

KORRUPTIONTORJUNTA

IHMISOIKEUKSIEN TOTEUTUMINEN

TASO 1: PERUSVELVOITTEET

- ☒ Kunnan sidonnaisuusilmoitukset ajan tasalla
- ☒ Perusohjeistus esteellisyydestä annettu
- ☒ Hallintosääntö määrittää päätöksentekoprosessit

- ☒ Yhdenvertaisuussuunnitelma voimassa
- ☒ Saavutettavuusseloste voimassa
- ☒ Tietosuojaavastaava nimetty

TASO 2: SYSTEMATISOITU LÄHESTYMISTAPA

- ☒ Riskialueet tunnistettu ja dokumentoitu
- ☒ Käytännön toimintaohjeet laadittu
- ☒ Vastuuhenkilöt nimetty

- ☒ Ihmisoikeusriskit tunnistettu
- ☒ Palveluiden saavutettavuus kartoitettu
- ☒ Osallistumismahdollisuudet määritelty

TASO 3: AKTIIVINEN KEHITYSTYÖ

- ☒ Vuosittainen riskiarviointi toteutetaan
- ☒ Henkilöstölle annettu koulutusta
- ☒ Prosessien läpinäkyvyyttä parannettu

- ☒ Säännöllinen yhdenvertaisuuden seuranta
- ☐ Henkilöstön ihmisoikeuskoulutus toteutettu
- ☒ Palveluiden esteettömyyttä parannettu

TASO 4: INTEGROITU KOKONAISUUS

- ☒ Korruptiontorjunta huomioitu strategiassa ja käytännöissä
- ☒ Riskit arvioidaan etukäteen merkittävässä päätöksissä
- ☒ Sidosryhmien näkemyksiä kuullaan säännöllisesti

- ☒ Ihmisoikeudet huomioitu strategiassa
- ☒ Kuntalaisten osallisuus vahvistettu
- ☒ Monimuotoinen yhteistyö käynnissä

TASO 5: JATKUVA PARANTAMINEN

- ☒ Vertaisoppimista toteutetaan
- ☒ Innovatiivisia ratkaisuja kehitetty
- ☒ Parhaita käytäntöjä jaettu

- ☐ Toimii esimerkkinä muille pienille kunnille
- ☒ Osallisuuden muotoja kehitetty käytännönläheisesti
- ☒ Kokemuksia jaettu kuntaverkostoissa

Ihmisoikeuksien kypsyystaso:

Tasolla 4 ihmisoikeuksien toteutuminen on integroitu osaksi kunnan strategista johtamista ja päivittäistä toimintaa. Ihmisoikeusnäkökulma on läpileikkaava periaate, joka näkyy päätöksenteossa, palveluissa ja kuntalaisten osallistumisessa.

Perustelu arvioinnille:

Tasot 1–2 täytetty kokonaisuudessaan. Perusvelvoitteet ja systematisoitu lähestymistapa ovat kunnossa.

Taso 3 täytetty pääosin. Yhdenvertaisuutta seurataan säännöllisesti ja palveluiden esteettömyyttä on parannettu. Henkilöstön ihmisoikeuskoulutus on vielä toteuttamatta.

Tason 4 kaikki kolme kriteeriä täyttyvät: ihmisoikeudet on huomioitu strategiassa, kuntalaisten osallisuus on vahvistettu ja monimuotoinen yhteistyö on käynnissä.

Taso 5 täytetty suurelta osin. Osallisuuden muotoja on kehitetty käytännönläheisesti ja kokemuksia on jaettu kuntaverkostoissa. Ainoastaan systemaattinen rooli esimerkkinä muille pienille kunnille on vielä vakiintumatta.

Kokonaisarvio

Ihmisoikeuksien kypsyystaso on taso 4, mutta arviointi on hyvin lähellä tasoa 5. Tason 5 kuudesta kriteeristä (korruptio + ihmisoikeudet yhteensä) valtaosa täyttyy jo. Jäljellä olevat puutteet ovat konkreettisia ja korjattavissa:

- 1) Henkilöstön ihmisoikeuskoulutuksen toteuttaminen (tason 3 avoin kohta)
- 2) Rantasalmen roolin vahvistaminen aktiivisena esimerkkinä muille pienille kunnille – esimerkiksi Delphi-strategiatyön menetelmän ja tulosten esittely Kuntaliiton verkostoissa tai vastaavissa foorumeissa

Näiden toteutuessa taso 5 on realistisesti saavutettavissa vuoden 2026 aikana

Korruptiontorjunnan riskit

Riskialue	Riski	Todennäköisyys (asteikko: 1-3)	Vaikutus (asteikko: 1-3)	Hallintakeinot
Päätöksenteko	Sidonnaisuudet vaikuttavat päätöksiin Valmistelun läpinäkyväisyys Epävirallinen vaikuttaminen	 	 	Esteellisyyskäytännöt, avoimuus, koulutus
Maankäyttö	Rakentamislupien myöntöön epätasalaatuisuus Painostus kaavoituksessa	 	 	Monivaiheinen päätöksenteko, dokumentointi
Hankinnat	Hankintojen pilkkominen Toimittajien suosiminen	 	 	Hankintaohjeet, koulutus, sisäinen tarkastus
Henkilöstöasiat	Perusteeton suosiminen / syrjintä rekrytoinnissa Kelpoisuusehdoista joustaminen	 	 	Usean arvioijan malli, dokumentointi
Yhteistyö/avustukset	Epäselvät jakoperusteet Suosiminen Valvonnan puutteet	 	 	Selkeät kriteerit, raportointi

TUNNISTETUT RISKIT JA NIIDEN HALLINTA

Ihmisoikeuksien riskit

Riskialue	Riski	Todennäköisyys (asteikko: 1-3)	Vaikutus (asteikko: 1-3)	Hallintakeinot
Syrjintä	Heikompi palvelu tietyille ryhmille Epäasiallinen kohtelu	✓	✓	Yhdenvertaisuuskoulutus, palaute
Saavutettavuus	Esteelliset tilat Saavutettamattomat verkkopalvelu Digitaalinen syrjäytyminen	✓	✓	Kartoitukset, suunnittelu Monikanavainen viestintä
Tietosuoja	Tietojen väärinkäyttö Huolimaton säilytys Liialliset käyttöoikeudet	✓	✓	Käyttöoikeusvalvonta, koulutus auditointi

Korruption torjunta

Toimenpide 1

Esteellisyys- ja sidonnaisuuskäytäntöjen ajantasaisuuden varmistaminen.

Varmistetaan, että luottamushenkilöiden sidonnaisuusilmoitukset ovat ajan tasalla ja esteellisyyskäytäntöjä kerrataan vuosittain, esimerkiksi valtuustokauden alussa ja kertauksena vuosittain. Samalla huolehditaan, että asianhallintajärjestelmän käyttö on johdonmukaista eli päätösasiakirjoihin liitetään keskeiset valmisteluaineistot (vertailut, lausunnot) kattavasti.

Vastuuhenkilö Hallintojohtaja

Toteutusaika 2026

Tulos /
vaikutus

Sidonnaisuuksien ja epävirallisen vaikuttamisen riski päätöksenteossa pienenee. Luottamushenkilöiden tietoisuus omista velvoitteistaan pysyy ajan tasalla.

Toimenpide 2

Hankinta- ja avustuskäytäntöjen kevyt tarkistus

Käydään läpi pienhankintakäytännöt ja avustusten jakoperusteet ja varmistetaan, että ne ovat dokumentoituja ja henkilöstön tiedossa. Tarvittaessa päivitetään hankintaohjetta pienhankintojen osalta. Toimenpide toteutetaan normaalin vuosisuunnittelun yhteydessä ilman erillistä projektia.

Vastuuhenkilö Johtoryhmä

Toteutusaika 2026

Tulos /
vaikutus

Pienhankintojen pilkkomisen ja toimittajien suosimisen riski pienenee, avustusten jakoperusteet ovat kuntalaisten nähtävillä ja yhdenmukaisesti noudatettuja.

Ihmisoikeuksien edistäminen

Toimenpide 1

Palveluiden saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden pikatarkistus

Toteutetaan kevyt itsearviointi kunnan keskeisten palveluiden saavutettavuudesta (sekä fyysinen esteettömyys että digitaaliset palvelut). Varmistetaan, että verkkosivujen saavutettavuusseloste on ajan tasalla ja palautteenantomahdollisuus on helposti löydettävissä. Samalla kerrataan henkilöstön kanssa yhdenvertaisen palvelun periaatteet esimerkiksi henkilöstöpalaverin yhteydessä.

Vastuuhenkilö Johtoryhmä

Toteutusaika 2026

Tulos /
vaikutus

Mahdolliset saavutettavuuspuutteet tunnistetaan ja korjataan osana normaalia toimintaa. Henkilöstön tietoisuus yhdenvertaisesta kohtelusta vahvistuu, mikä vähentää syrjintäriskiä palvelutilanteissa.

Toimenpide 2

Kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien monipuolistaminen

Varmistetaan, että kunnan tiedotus ja osallistumiskanavat tavoittavat myös digitaalisesti heikommissa asemassa olevat kuntalaiset. Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi ilmoitustaulujen, paikallislehden ja henkilökohtaisen asiainnin huomioimista digipalveluiden rinnalla. Samalla varmistetaan tietosuojakäytäntöjen ajantasaisuus henkilötietojen käsittelyssä.

Vastuuhenkilö Johtoryhmä

Toteutusaika 2026

Tulos /
vaikutus

Kuntalaisten osallistumisen tasa-arvoisuus paranee ja digitaalisen syrjäytymisen riski pienenee. Henkilötietojen käsittelyn huolellisuus vahvistuu.

Yhteenveto toimintakertomusta varten

Tiivistelmä (toimintakertomukseen):

- Keskeisimpiä saavutuksia tai toimenpiteitä 1-3 kappaletta
- Tärkeimmät kehittämiskohteet seuraavalle vuodelle 1-3 kappaletta

Keskeisimmät saavutukset:

Rantasalmen kunta toteutti vuonna 2025 ensimmäisen korruptiontorjunnan ja ihmisoikeuksien toteutumisen itsearviointin osana valtuuston 10.11.2025 § 109 hyväksymää Korruptiontorjunnan ja ihmisoikeuksien toimenpideohjelman 2025–2027. Korruptiontorjunnassa saavutettiin kypsyystaso 5 (jatkuva parantaminen) – kaikki arviointikriteerit täyttyvät. Ihmisoikeuksien toteutumisessa saavutettiin vahva taso 4 (integroitu kokonaisuus), jossa tason 5 kriteereistä valtaosa täyttyy jo. Riskikartoitus toteutettiin kattavasti viidellä korruptionriskialueella ja kolmella ihmisoikeusriskialueella, ja hallintakeinot on dokumentoitu.

Tärkeimmät kehittämiskohteet vuodelle 2026:

Ihmisoikeuksien osalta priorisoidaan henkilöstön ihmisoikeuskoulutuksen toteuttaminen, joka on ainoa tason 3 avoin kriteeri. Korruptiontorjunnassa jatketaan pienhankintakäytäntöjen dokumentoinnin yhtenäistämistä ja sidonnaisuusilmoitusten vuositarkistuksen vakiinnuttamista. Tavoitteena on saavuttaa ihmisoikeuksissa kypsyystaso 5 vahvistamalla kunnan roolia esimerkkinä muille pienille kunnille – Delphi-strategiatyön menetelmän ja kokemusten jakamista kuntaverkostoissa jatketaan aktiivisesti.

Arvioinnin laatinut

Johtoryhmä

PVM 9.2.2026

Johtoryhmä hyväksynyt

Yhteisesti

PVM 9.2.2026

Kunnanhallitus käsitellyt

Kokouksessaan

PVM

RANTA SALMI

Kestävä luonnostaan